

El franquisme que no se'n va

«No n'hi ha prou amb la qüestió territorial. Acabar amb el franquisme és l'assignatura pendent de l'estat espanyol»

En l'Examen Periòdic Universal (EPU) davant del Consell de Drets Humans de les Nacions Unides, al que cada estat s'hi sotmet cada cinc anys, Espanya n'acaba de sortir ben malparada. Diferents països li han advertit sobre la necessitat de garantir i reforçar les llibertats d'expressió, de reunió i manifestació, o els drets dels migrants. Han denunciat aspectes com ara la violència de gènere, la violència i maltractaments policials (1-O, entre d'altres) o el tracte als presos a les presons espanyoles. I han reclamat promoure un diàleg constructiu amb el poble català.

Una de les delegacions més crítiques pel tracte d'Espanya als drets humans ha estat la suïssa la qual, anant al moll de l'os, ha lligat aquest fet amb el passat franquista encara no superat com a repte immediat per a l'Estat espanyol. No és aquesta una opinió isolada. Des de fora dels confins d'aquest Estat, i sobretot arran de les condemnes per sedició de nou independentistes catalans, comença a dubtar-se seriosament que la modèlica transició espanyola, com des d'aquí s'havia venut, fos realment un canvi de règim i no un blanquejament de l'anterior. I tot sembla apuntar, especialment pel llast que representa el constitucionalisme històric espanyol, que aquests dubtes no són gens infundats.

Certament, és molt difícil prescindir de la pròpia història -la Segona República no en va poder i sembla que el període actual tampoc podrà- quan aquesta presenta uns trets tan subratllats com els del constitucionalisme espanyol: el predomini i hegemonia d'elements conservadors i reaccionaris enfront de la curta durada i poc arrelament dels períodes progressistes; la vigilància de prop, per part de l'exèrcit, de l'esdevenir polític; l'Església catòlica com a mediadora entre el poder polític i la societat civil; l'extraordinària feblesa de l'Estat que no pogué exercir la direcció política de la societat; la barreja entre allò públic i allò privat, on el poder polític es patrimonialitza en mans d'uns pocs (reflectit en el sistema caciquil decimonònic); la crida permanent a l'exèrcit com el millor instrument de resolució de conflictes; o la irresolta qüestió territorial, on l'Estat és incapaç d'implementar el model jacobí francès, però també de trobar fórmules integradores per a Catalunya i el País Basc.

Aquesta història constitucional havia de pesar molt. Per això, el 1975, a la mort del dictador, la tensió entre la "ruptura democràtica", des de la que es volia anul·lar tota la legislació i l'organització política del règim franquista, i la "reforma política" de l'existent, recolzada per la monarquia, acabà amb un clar predomini de la reforma sobre la ruptura.

Certament, la Constitució de 1978 inclou les grans institucions d'un règim parlamentari, una carta de drets fonamentals i un Estat autonòmic fonamentat en l'autonomia política (que de seguida dilueix). No obstant, una constitució democràtica, en si mateixa, no podia ser suficient per alleugerir el feixuc pes de la història. Es necessitava, també, una cultura democràtica que s'hagués generat amb una "ruptura democràtica" real, però que no ha pogut sorgir de la "reforma política". I l'absència manifesta d'aquesta cultura democràtica en molts actors que han estat els intèrprets i aplicadors d'aquell text constitucional -en particular, el poder judicial- és el que ha permès perpetuar el franquisme a les institucions, a l'economia i a la societat.

N'hi ha prou de fixar-se amb què ha passat amb la qüestió territorial i el tractament dels drets fonamentals per part dels tribunals. El retorn a la Constitució escrita, la realment pactada el 78, que va intentar l'Estatut d'autonomia de 2006 (retorn a l'estat asimètric, relacions bilaterals amb l'Estat, reforçament de l'autonomia política) saltà pels aires per disseny del Tribunal Constitucional (STC 31/2010). I pel que fa al retrocés dels drets humans, només cal llegir la repassada que li acaba de fer un nodrit grup de països que, com abans deia, han participat en l'EPU a Espanya. I sí;

com s'afirma per part de Suïssa, acabar amb el franquisme segueix essent l'assignatura pendent de l'Estat espanyol. No anem a buscar altres causes dels problemes polítics en què estem sumits perquè la tenim ben a prop.